

Umlčené zvony

Mečislav Borák

Těšínsko, 41/1998, č. 2, s. 25-26.

V polovině třicátých let se po letech poměrného klidu vztahy mezi ČSR a Polskem opět vyostřily. V souvislosti se změnou orientace polské zahraniční politiky se na pořad dne znovu dostala i otázka Těšínska, s jehož rozdělením se polská strana nikdy zcela nesmířila. Od konce roku 1934 organizovala výzvědná služba II. oddělení Hlavního štábu polské armády na našem území síť konspirativních organizací, jež měly provádět iredentistické akce různého druhu. Nejvíce se jich uskutečnilo v roce 1935, kdy napětí ve vzájemných vztazích vrcholilo. Je vcelku přirozené, že tato emotivně vyhocená situace ovlivňovala i soužití obyvatel v pohraničních obcích Těšínska.

Náš příběh se odehrál v předjaří roku 1935 v Dolních Marklovicích. Ty byly v roce 1920 odděleny státní hranicí od Horních Marklovic, jež získalo Polsko. Občané, převážně polské národnosti, se jen těžce smiřovali s tímto rozdělením. Bylo dosaženo dohody, že obyvatelé z Horních Marklovic mohou navštěvovat bohoslužby v kostele v Dolních Marklovicích a že mohou být na tamním hřbitově i pohřbíváni, jak tomu bylo od nepaměti. Kostel spravoval katolický farní úřad v Petrovicích a bohoslužby se tam konaly každou středu a jednou za 14 dnů i v neděli. Konaly se jen v polštině, ale od 3. března se měly začít pravidelně střídát s bohoslužbami v jazyce českém. Petrovický farář Ludvík Sobek uměl kázat v obou řečech a úřady chtěly vyhovět žádostem Čechů z obce a okolí o bohoslužby v češtině. Podle sčítání lidu z roku 1930 už totiž i v Dolních Marklovicích začali převažovat Češi nad Poláky, ač ještě v roce 1921 se k Polákům hlásilo více než dvakrát tolik obyvatel co k Čechům.¹

Občany, kteří v neděli 3. března 1935 přišli do kostelíka v Dolních Marklovicích na první české bohoslužby, však čekalo nemilé překvapení. Někdo totiž v noci ukradl kovová srdce ze dvou kostelních zvonů, takže k slavnosti vyzváněl jen jediný zbylý zvon. Ve zprávě okresního policejního komisařství v Novém Bohumíně se navíc

tvrdilo, že polská finanční stráž nepustila přes hranice občany z Horních Marklovic a z dalších polských obcí, kteří se chtěli slavnosti zúčastnit.²

Celkové rozladění dovršily letáky, které někdo v obou Marklovicích a zvláště kolem kostela v noci rozhodil. Byla prý na nich karikatura faráře Sobka a nápis: "Marklowianie, proboszcz Sobek niesie Wam z Pragi zbawienie." Torzo jednoho z letáků je ve spisech doloženo. Lze z něj však vyčíst jen údaj o tom, že leták vytiskly "Slaskie Zakłady Cieszyn", z útržků textu lze rozpoznat jen několik slov, např. "nieludzki ojciec", "kochanka" či "kryzys". Podle hlášení četnické stanice v Dolních Marklovicích ze 4. března se pachatelé snažili uloupit srdce i ze třetího zvonu, ale jeden ze dvou úchytných šroubů nepovolil. Vchod do zvonice se prý nikdy nezamykal, mohl tam přijít kdokoliv. V noci na neděli navíc silně sněžilo, takže sněh zavál stopy a pachatelé zůstali neznámí. Brzy však o sobě dali znovu vědět, i když ze své anonymity nevystoupili.

Zvoník František Pieczonka, bydlící v Dolních Marklovicích č. 82, vyšel ráno 8. března ze svého domku, jenž se nacházel těsně u hranice. Překvapeně si prohlížel vzkaz na kusu papíru, který někdo v noci upevnil na domovní vrata. Hůlkové písmo udávalo směr cesty a náčrt ukazoval místo, na němž jsou prý srdce kostelních zvonů zakopána. Když dychtiví sousedé později na označené místo dorazili, opravdu tam ztracená srdce našli a odnesli je zpátky do zvonice.

Zvony už tedy byly v pořádku, ale když v neděli 10. března svolaly obyvatele z obou Marklovic k bohoslužbám v polštině, nastala nová potíž: farář Sobek nepřišel. Jak se dalo čekat, cítil se uražen obsahem hanlivého letáku a požadoval satisfakci. Zástupci Poláků z obou obcí nakonec vyslali k Sobkovi do Petrovic deputaci, jež se mu za utrpenou pohanu a četné výhrůžky omluvila a ujistila ho, že se podobné provokace již nebudou opakovat. V neděli 17. března se již bohoslužby zase konaly, samozřejmě v polštině jako dříve. Farář Sobek však přislíbil, že české bohoslužby budou pravidelně každou první neděli v měsíci, pak odslouží dvakrát polské a na ty čtvrté, opět v polštině, že přijde farář Bruno Stefan ze Zebřidovic, který byl údajně proněmeckého smýšlení.

Takové řešení si ale nechtěla nechat líbit Slezská matice osvěty lidové, jejíž slezskoostravské vedení zaslalo 30. března protestní dopisy na ministerstvo školství

a národní osvěty i na ministerstvo vnitra. Argumantovalo především tím, že Poláci zakazují občanům účast na českých bohoslužbách a hlídka finanční strážce zájemce o ně vracejí z hranice zpátky. Naše pohraniční orgány by prý měly uplatňovat stejný postup ve dnech, kdy se konají bohoslužby v polštině.

Zemský úřad v Brně nechal tedy celou záležitost úředně prošetřit ostravským policejním ředitelstvím. Stížnost matice nebyla oprávněná - nebyl zjištěn ani jediný případ, že by polské orgány bránily občanům v účasti na českých bohoslužbách. Šetření dále potvrdilo, že farář Sobek si svým svolením k výkonu bohoslužeb v češtině skutečně "znenepřátelil veškeré polsky smýšlející obyvatelstvo jak v obci Petrovicích, tak i v Dolních Marklovicích". Po dnech plných vášní byl spor zmíněnou deputací vyřešen smírně a výhrůžky ze strany Poláků ustaly. Návrh faráře Sobka, tedy konat bohoslužby v češtině jen každou první neděli v měsíci, byl přijat prozatím na zkoušku. Pokud se ukáže patřičný zájem veřejnosti, bude možné bohoslužby v češtině rozšířit. Pan farář měl s českými ovečkami své zkušenosti - obával se, že Češi záhy ochladnou a kostel pak bude prázdný. Aby prý to nedopadlo jako v Albrechticích, kde byl napoprvé kostel českými věřícími přeplněný, ale nedávno muselo být od bohoslužeb v češtině pro naprostý nezájem opět upuštěno.

Obavy faráře Sobka nebyly liché. Přípis okresního policejního komisařství v Novém Bohumíně ze 23. srpna 1935 konstatuje, že první srpnovou neděli byl kostelík v Dolních Marklovicích "téměř prázdný". Nedoporučuje však podnikat žádná opatření a zaujímá k celé záležitosti vcelku rozumný postoj: "...nebylo by účelno rozšířiti národnostní boj na náboženské pole, neboť poměry v Dolních Marklovicích se po této stránce uklidnily."

Poznámky:

1) V roce 1910 bylo v obci z 932 obyvatel 921 Poláků (P) a 11 Čechů (Č), v roce 1921 z 936 obyvatel 618 P a 300 Č, v roce 1930 z 1592 obyvatel 656 P a 870 Č. Viz např. *Nástin dějin Těšínska*, Ostrava-Praha 1992, s. 168.

2) Veškeré citované přípisy policejních a dalších orgánů jsou uloženy v Zemském archivu v Opavě, fond Policejní ředitelství Moravská Ostrava - Presidiální spisy 1919-1939, k. 434, sl. 1/24.